

УДК 343.36+341.6

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕВИКОНАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

Мороз В.П., здобувач
кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Розглянуто питання про можливість на перспективу запровадження відповідальності за невиконання рішень Міжнародного кримінального суду в кримінальному законодавстві України. Звернуто увагу на недосконалість кримінально-правової охорони виконання рішень міжнародних судових установ, МКС зокрема, та певні недоліки ст. 382 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: Міжнародний кримінальний суд, судове рішення, невиконання судового рішення, кримінальна відповідальність, удосконалення кримінального законодавства.

Рассмотрены вопросы о возможности на перспективу установления ответственности за невыполнение решений Международного уголовного суда в уголовном законодательстве Украины. Обращено внимание на несовершенство уголовно-правовой охраны исполнения решений международных судебных органов, МУС в том числе, а также на существующие недостатки ст. 382 УК Украины.

Ключевые слова: Международный уголовный суд, судебное решение, невыполнение судебного решения, уголовная ответственность, усовершенствование уголовного законодательства.

Moroz V.P. ON THE ISSUE OF CRIMINAL LIABILITY FOR NON-ENFORCEMENT OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT

The article deals with issues of possibility on prospect of an establishment of responsibility for defaults of decisions of the International Criminal Court (ICC) in the criminal legislation of Ukraine as a result of a recognition of its jurisdiction. The author has paid attention to imperfection of criminal-legal protection of executions of decisions of the international judicial bodies including the ICC, and also to existing lacks of article 382 of the Criminal Code (CC) Ukraine, regarding a responsibility establishment is exclusive for defaults of decisions of the European Court of human rights.

Key words: International Criminal Court, judgement, judgement default, criminal liability, improvement of criminal legislation.

Постановка проблеми. Сьогодні міжнародні відносини характеризуються збільшенням кількості міжнародних судів, які покликані вирішувати міжнародні спори між державами, захищати права людини, розвивати міжнародне право. Рішення таких судів стосуються важливих питань міжнародного життя, основними учасниками якого є держави і міжнародні організації. Значного поширення набула практика звернення фізичних осіб до Європейського суду з прав людини, який наділено статусом міжнародного суду. Проте сьогодні показує, що окремі міжнародні спори, особливо що стосуються анексії території незалежної держави, розв'язання та ведення збройного конфлікту, який супроводжується суттєвим порушенням норм гуманітарного права, фінансування тероризму, вирішуються в інших міжнародних установах, таких як Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС).

Україна як незалежна та правова держава, що стоїть на шляху до євроінтеграції, сьогодні, як ніколи, зацікавлена у модернізації свого

законодавства для вирішення проблем, пов'язаних з невідповідністю міжнародних стандартів внутрішньому законодавству. Наша країна не залишилася осторонь від створення нової системи міжнародної кримінальної відповідальності фізичних осіб за скоєння злочинів, що загрожують нормальному співробітництву держав та загальній безпеці людства, підписавши 20 січня 2000 року Римський статут Міжнародного кримінального суду¹ [1–3], але досі його не ратифікувавши. Фактично приєднання України до Римського статуту наблизить Україну до стандартів Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та Європейського Союзу у сфері верховенства права та дотримання прав людини у справі боротьби з тяжкими злочинами, що загрожують миру, безпеці та добробуту і викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства, а також сприятиме належному виконанню Україною зобов'язань за Угодою про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами – з іншої [4].

Проте головним критерієм ефективності правосуддя на міжнародній арені, як і у внутрішньодержавній (національній) системі права, є результативність виконання рішень судових органів. На сьогодні МКС не має власних механізмів забезпечення виконання своїх вироків і розраховує при цьому на дер-

¹ Станом на 2014 рік Статут ратифікували 122 держави, зокрема усі держави Євросоюзу. Міжнародний кримінальний суд став першим постійним кримінальним судом. Він не входить у структуру Організації Об'єднаних Націй, але може порушувати справи за поданням Ради Безпеки ООН.

жав-учасниць. З цією метою МКС підписує відповідні угоди з тими країнами, які надали свою згоду прийняти засуджених для відбуття покарання. Оскільки МКС сам не має виконавчих повноважень або поліцейських сил, співробітництво з країнами та сприяння їх судових органів необхідне для нього, особливо при забезпеченні виконання ордерів на арешт та екстрадицію підозрюваних [5].

У зв'язку з цим цілком закономірним може постати питання щодо забезпечення виконання рішень МКС в Україні, в тому числі і кримінально-правовими засобами, які на сьогодні передбачені для забезпечення виконання рішень національних судів. Здебільшого це стосується ст. 382 «Невиконання судового рішення» Кримінального кодексу України (далі – КК України) [6]. Зазначимо, що сьогодні, виходячи з аналізу ч. 4 ст. 382 КК України, передбачена відповідальність лише за невиконання рішень Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ), який є міжнародною судовою установою, створеного державами-учасницями Конвенції про захист прав і основних свобод людини з метою забезпечення виконання ними своїх зобов'язань за Конвенцією та протоколами до неї. Відповідальність за невиконання рішення будь-якої іншої міжнародної судової установи в чинному КК України відсутня.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання зазначеної проблеми. Діяльність міжнародних судових органів розглядалася в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема М.О. Баймуратова, М.В. Буроменського, В.Г. Буткевича, В.М. Корецького, П.М. Рабіновича, Т.Л. Сироїд, Л.О. Камаровського та інших [7–10].

Також сьогодні є велика кількість робіт у галузі вітчизняного кримінально-процесуального та міжнародного права з питань виконання рішень іноземних судів та окремих міжнародних судових установ: Ю.П. Аленіна, С.А. Альперта, О.І. Виноградової, В.І. Галагана, В.М. Гребенюка, В.А. Гринчака, Ю.М. Грошевого, В.Г. Гончаренка, В.С. Зеленецького, Н.С. Карпова, М.В. Костицького, В.К. Лисиченка, В.В. Леоненка, Л.М. Лобойка, В.З. Лукашевича, Є.Д. Лук'янчикова, В.Т. Маляренка, М.М. Михеєнка, В.В. Молдована, М.А. Погорецького та ін. [11; 12]. Проте у вітчизняній кримінально-правовій науці питання відпові-

дальності за невиконання рішень міжнародних судових установ достатньою мірою не вивчалось. Здебільшого в науковій літературі як вітчизняними, так і зарубіжними вченими приділялася увага загальним питанням кримінально-правової охорони виконання судових рішень, зокрема вони досліджувалися у працях Ю.В. Александрова, П.П. Андрушка, М.І. Бажанова, В.І. Борисова, В.М. Бурдіна, І.А. Вартильської, А.А. Васильєва, І.С. Власова, В.А. Голловчука, В.В. Кузнєцова, Я.М. Кульберга, В.Д. Ларічева, С.Я. Лихової, С.В. Максимова, М.І. Мельника, С.С. Мірошніченка, В.О. Навроцького, Н.А. Носкова, Ш.С. Рашковської, А.В. Савченка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, В.І. Тютюгіна, І.М. Тяжкової, Т.Д. Устінової, М.І. Хавронюка та інших [13–16].

Метою статті є дослідження питання доцільності кримінально-правового забезпечення виконання рішень Міжнародного кримінального суду в Україні у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи сучасну політику держави на зближення з ЄС, наявний збройний конфлікт у Донецькій та Луганській областях за сприяння Російської Федерації, збільшення злочинів проти основ національної безпеки України, проти життя, проти волі, честі та гідності особи, проти громадської безпеки, недоторканності державних кордонів, а також військових злочинів та злочинів проти миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку¹ [17], які здебільшого підпадають під міжнародні злочини, постає нагальне питання протидії та покарання за злочини з міжнародним елементом з використанням можливостей МКС.

Нагадаємо, що відповідно до ч. 1 ст. 5 Римського статуту Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 року (далі – Римський статут) під юрисдикцію МКС підпадають такі злочини: злочини геноциду, злочини проти людяності, військові злочини, злочини агресії² [17].

Виходячи з положень п. 10 преамбули та ст. 17 «Питання прийнятності» Римського статуту, МКС діє на основі принципу комплементарності (доповнення): він доповнює національну судову систему і може розпочати справу тільки на запит держави, де сталися відповідні події або якщо ситуацію йому на розгляд передасть Рада Безпеки ООН, або якщо держава сама не може чи не бажає

¹ Так можна спостерігати у 2014 році збільшення кількості злочинів, які вчинилися з використанням вогнепальної зброї з 761 до 2523 (+ 69,8 %), а також таких груп злочинів, як: проти основ національної безпеки України з 8 до 527 (+ 98,5 %), проти волі, честі та гідності особи з 483 до 2202 (+ 78,1 %), проти громадської безпеки з 7772 до 11947 (+34,9 %), проти безпеки руху та експлуатації транспорту з 19722 до 24700 (+ 20,1 %), у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації з 370 до 959 (+ 61,4 %), проти встановленого порядку несення військової служби (військові злочини) з 369 до 4153 (+ 91,1 %), проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку до 9 (+ 100 %).

² Примітка. Аналіз ст. ст. 6–8 Римського статуту та співставлення їх з нормами Особливої частини КК України дає підстави стверджувати, що до злочинів, які підпадають під юрисдикцію МКС, можна віднести більше трьох десятків складів, які розташовані у різних розділах. Зокрема слід вказати на такий факт, що за всі роки незалежності України саме у 2014 році були зафіксовані перші випадки порушення кримінальних проваджень за злочини проти миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку. Так, за ст. 436 КК України було відкрито 3 провадження, за ст. 437 КК України – 3 провадження, за ст. 438 КК України – 1 провадження, за ст. 447 КК України – 1.

розслідувати справу [1]. В цілому, за принципом комплементарності перевага надається національним судам і якщо національний суд заводить справу, то МКС справу не починає.

Проте одним із найактуальніших питань й нині залишається питання ратифікації Римського статуту Україною. Як відомо, 11 липня 2001 р. Конституційний Суд України (далі – КСУ) ухвалив висновок про визнання Римського статуту МКС таким, що не відповідає Конституції України в частині, що стосується положення абзацу десятого преамбули і ст. 1 Римського статуту, відповідно до яких «Міжнародний кримінальний суд доповнює національні органи кримінальної юстиції» [18]. Решта положень Римського статуту, що були предметом розгляду КСУ, визнано такими, що відповідають Конституції України.

Таким чином, оскільки відповідно до вимог ст. 9 Конституції України укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до неї [19], ратифікація Римського статуту МКС можлива за умови законодавчого врегулювання окреслених вище питань в Основному Законі України. Але прийняття такого політичного рішення може тривати певний час. Відповідно до п. 3 ст. 12 Римського статуту Україна може максимально використати можливість спеціального визнання юрисдикції МКС щодо окремих злочинів чи злочину. У тій винятковій ситуації, що склалася в Україні (злочини, які були вчинені під час «революції гідності», а також злочини, які вчиняються під час збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях), до ратифікації даного Статуту залишається поки один шлях – поширити юрисдикцію МКС на територію нашої держави, цим захистивши права жителів України на життя і здоров'я, звернення з відповідними заявами до МКС.

Фактично з моменту підписання Україною Римського статуту вона лише двічі звернулася до МКС з відповідними заявами протягом 2014 року та на початку 2015 року щодо визнання юрисдикції останнього з окремих злочинів проти людяності та військових злочинах. Так, Верховна Рада України, як єдиний орган законодавчої влади України, визнав

юрисдикцію МКС з метою притягнення до кримінальної відповідальності у даній міжнародній судовій установі:

– щодо передбачених ст. 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду злочинів проти людяності під час мирних акцій протестів громадян, що мали місце в Україні у період з 30 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року, а саме Януковича Віктора Федоровича – Президента України та інших посадових осіб, яких визначить прокурор Міжнародного кримінального суду [20];

– щодо передбачених ст. ст. 7 та 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду злочинів проти людяності, воєнних злочинів, скоєних на території України з 20 лютого 2014 року і по теперішній час вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», яких визначить прокурор Міжнародного кримінального суду [21].

У перспективі, у разі прийняття остаточного рішення МКС як за вище вказаними заявах, так і рішень МКС за заявами інших держав-учасниць та у разі ратифікації Римського статуту Україною, виникне потреба в урегулюванні питання виконання вироків МКС на території нашої держави (можливо буде доцільним розробити та прийняти окремі нормативний документ на кшталт Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р. № 3477-IV), в тому числі і питання про запровадження правоохоронних норм, спрямованих на забезпечення виконання таких рішень. Щодо останнього, то ми спробуємо звернути увагу на перспективу запровадження відповідної кримінальної відповідальності за невиконання рішень МКС у національному кримінальному законодавстві.

З урахуванням розроблених теорією кримінального права підстав та принципів криміналізації діянь сьогодні в Україні є передумови або, точніше, створюються передумови запровадження саме кримінальної відповідальності за невиконання рішень міжнародних судових установ взагалі та МКС зокрема. І перший крок у цьому напрямі був зроблений, коли ст. 382 КК України на підставі За-

² Відповідно до положень Римського статуту до таких рішень МКС, які потребують виконання державою-учасником, можна віднести: виконання за рішенням суду арешту в державі-учасниці (ст. 59 Статуту); виконання рішення суду щодо сприяння у забезпеченні відшкодування завданої шкоди потерпілому (ст. 75 Статуту); виконання покарання у виді позбавлення волі (ст. ст. 103 «Роль держави у виконанні покарання у виді позбавлення волі», 104 «Виконання вироку» Статуту); виконання рішення щодо штрафу та заходів про конфіскацію (ст. 109 Статуту). Також слід зазначити, що більша частина вироків МКС стосується забезпечення державою-учасницею виконання відповідних видів покарань, які передбачені ст. 77 «Види покарань, що застосовуються» Статуту, а саме: позбавлення волі до 30 років, довічне позбавлення волі, конфіскація доходів, здобутих злочинним шляхом, штраф. Також нагадаємо, що з моменту початку роботи суду (2002 рік) і до 2014 року МКС було винесено лише один остаточний обвинувальний вирок щодо громадянина Демократичної Республіки Конго Томаса Лубангу, лідера «Союзу конголезьких патріотів». Він був звинувачений за заклики на військову службу дітей віком до 15 років і використання їх у військових діях. 14 березня 2012 року Лубанга був визнаний винним за пред'явленими йому звинуваченнями.

³ Свого часу з урахуванням висновку Конституційного Суду України на підставі аналізу чинного законодавства та досвіду інших країн у цій сфері за дорученням Президента України Міністерством юстиції України було розроблено та подано в установленому порядку до Адміністрації Президента України законопроект про внесення змін до Конституції України. Цим проектом Закону було запропоновано доповнити ст. 124 Конституції України новою частиною четвертою, виклавши її в такій редакції: «Україна визнає юрисдикцію міжнародних судових органів у порядку і на умовах, передбачених міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України».

кону України «Про судоустрій і статус суддів» від 07.07.2010 р. № 2453-VI було доповнено окремою частиною, якою передбачено відповідальність за невиконання рішень ЄСПЛ [6]. Також при запровадженні такої кримінальної відповідальності законодавцем здебільшого були дотримані підстави та принципи криміналізації діянь. Хоча, на нашу думку, окремі з них не були дотримані, наприклад, наявність можливостей системи кримінальної юстиції для реалізації кримінально-правової заборони та такі принципи криміналізації, як системно-правової несуперечності, міжнародно-правової необхідності та допустимості, процесуального здійснення переслідування [22; 23, с. 69; 24, с. 204–205].

При вирішенні питання запровадження кримінальної відповідальності за невиконання рішень МКС² також слід звернути увагу на дотримання підстав та принципів криміналізації. Так, на нашу думку, сьогодні запровадження такої відповідальності не повною мірою буде відповідати підставам криміналізації, а саме: в країні відсутні факти таких діянь, пов'язаних з невиконанням рішень МКС; відсутні зобов'язання за міжнародними угодами щодо виконання рішень МКС (Римський статут досі не ратифікований Україною), а також принципам криміналізації, зокрема принципу конституційної адекватності (в Основний Закон до ст. 124 досі не внесено зміни стосовно визнання юрисдикції міжнародного кримінального суду³) [18] та принципу міжнародно-правової необхідності та допустимості, процесуального здійснення переслідування. Щодо останнього принципу зазначимо, що положення Римського статуту безпосередньо не передбачають запровадження у національному законодавстві держави-учасниці окремої відповідальності за невиконання рішень МКС. Проте встановлення такої відповідальності – це виключне право будь-якої держави. Проте зазначимо, що на сьогодні вже створено відповідні нормативно-правові передумови виконання вироків МКС в Україні. На підтвердження цього звернемо увагу на положення Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України). Так, у ч. 1 ст. 614 «Визнання та виконання вироків міжнародних судових установ» КПК України закріплено, що визнання та виконання в Україні вироків міжнародних судових установ, а також прийняття осіб, засуджених такими судами до позбавлення волі, здійснюються згідно з правилами цього Кодексу на підставі міжнародного договору, згоду на обов'язковість якого на-

дано Верховною Радою України (далі – ВРУ) [25]. Дана норма є новою і перспективною, особливо в частині використання законодавцем у диспозиції норми узагальнюючого словосполучення «вироки міжнародних судових установ», який охоплює і вирок МКС.

Також, поряд з цим, протягом 2014 року можна спостерігати позитивні зрушення у напрямку вирішення питання ратифікації Римського статуту та внесення відповідних змін до кримінального та процесуального законодавства, які пов'язані з активністю законотвірчої роботи ВРУ. Так, за цей період у ВРУ було зареєстровано чотири відповідні законопроекти (№ 0072 від 22.02.2014 р., № 0086 від 22.05.2014 р., № 4926 від 22.05.2014 р., № 4212 від 23.02.2014 р. [26–29]. Незважаючи на те, що всі вказані законопроекти були з часом відкликані, все одно є перспектива позитивного вирішення цього питання найближчим часом, що обумовлено підписанням 21 березня 2014 року Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами – з іншої, на підставі чого, крім іншого, Україна взяла на себе зобов'язання ратифікувати Римський статут (ст. 8 вказаної Угоди) [4].

Враховуючи останнє, в перспективі є актуальним питання доцільності запровадження кримінальної відповідальності за невиконання рішень МКС. Надалі звернемо увагу на законопроект про внесення змін до деяких законів України (щодо здійснення судочинства міжнародним судом) реєстр. № 4212 від 23.02.2014 р. (автор С.А. Терьохін), в якому були зроблені спроби запропонувати відповідні зміни до кримінального законодавства, спрямовані на криміналізацію діянь, пов'язаних із невиконанням рішення МКС. Так, законопроект 4212 від 23.02.2014 р. пропонувався* зокрема в ч. 4 ст. 382 КК України перебачити відповідальність за невиконання службовою особою рішень не тільки ЄСПЛ, а і МКС (Гаазького трибуналу) або іншого міжнародного суду, чий рішення підлягають виконанню згідно з міжнародним договором України [29].

Проте проведений нами аналіз запропонованих законодавчих ініціатив показав, що окремі позиції запропонованої редакції ч. 4 ст. 382 КК України є необґрунтованими, зокрема це стосується юридичної конструкції нововведень. Так, в розглядуваному законопроекті виглядає дискусійним питання щодо конкретизації міжнародних судових установ, чий рішення є обов'язковими для України.

* Примітка. Пропонувався ч. 4 ст. 382 «Невиконання судового рішення» КК України викласти у такій редакції: «Невиконання службовою особою рішень Європейського суду з прав людини або Міжнародного кримінального суду (Гаазького трибуналу) або іншого міжнародного суду, чий рішення підлягають виконанню згідно з міжнародним договором України, – карається позбавленням волі на строк від одного до трьох років з подальшим позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років. Невиконання таких рішень або їхнє незатвердження у встановлений законом строк суддею або колегією суддів, – карається позбавленням волі від трьох до п'яти років з подальшим позбавленням права обіймати будь-які посади у сфері юридичної діяльності протягом п'яти років».

У пропозованих змінах до ч. 4 ст. 382 КК України суб'єктами законодавчої ініціативи конкретизовано тільки два судових органи – ЄСПЛ та МКС. Проте зазначення поряд з МКС ще і Гаазького трибуналу не є коректним, на нашу думку. Скоріше за все, суб'єкти законодавчої ініціативи під Гаазьким трибуналом у контексті МКС розуміли міжнародний кримінальний трибунал. Але в подальшому при доопрацюванні цих законодавчих ініціатив, на наш погляд, слід враховувати і той факт, що міжнародні трибунали за своєю природою можуть бути різними, зокрема виділяють: міжнародні воєнні трибунали, міжнародні кримінальні трибунали¹, міжнародні трибунали з морського права. Також серед міжнародних судових інстанцій важливе місце займає і Міжнародний суд ООН², який відіграє ключову роль у системі мирного вирішення спорів між державами, встановлену Статутом ООН, а також забезпечує верховенство права на міжнародній арені, а тому потребує окремого виділення в розглядуваній редакції законопроекту 4212 від 23.02.2014 р. [30; 31].

Враховуючі викладене, на наш погляд, запровадження кримінальної відповідальності за невиконання остаточних рішень МКС на перспективу потребує вирішення питання про те, в якій редакції та в якій статті КК України доцільно запропонувати зміни з врахуванням вже існуючих законодавчих ініціатив, уникаючи системно-структурних суперечностей.

Наприклад, якщо передбачити у ст. 382 КК України відповідальність за невиконання вироків МКС (міжнародного кримінального трибуналу), як це пропонувалось в законопроекті № 4212 від 23.02.2014 р., тоді, коли фактично самою нормою не охоплюються випадки невиконання вироків національних судів, цей підхід є невикорисним. Це також пов'язано з тим, що законодавець за невиконання вироків, пов'язаних з ухиленням від виконання окремих видів покарань, передбачив самостійну кримінальну відповідальність у ч. 2 ст. 388, ст. 389 та ст. 390 КК України [6]. Ці норми відносно ст. 382 КК України є спеціальними*. Тому, як варіант, відповідальність за невиконання вироків МКС (Міжнародного кримінального трибуналу) може бути передбачена в окремій частині ст. 390 та ст. 388 КК України. Такий підхід може бути обґрунтованим тим, що відповідно до ст. 77 Римського статуту, МКС може застосовувати такі види покарань, як позбавлення волі до 30 років,

довічне позбавлення волі та конфіскація доходів, здобутих злочинним шляхом, штраф [1]. Проте поза кримінально-правовою охороною в такому випадку можуть залишитися інші судові рішення МКС, наприклад, виконання за рішенням Суду арешту в державі-учасниці (ст. 59 Римського статуту).

На наш погляд, більш раціональним був би варіант передбачення кримінальної відповідальності за невиконання рішень МКС та інших міжнародних судових установ в окремій нормі із встановленням тих же санкцій, що передбачені у чинній ч. 4 ст. 382 КК України. Так, можна було б Розділ XVIII Особливої частини «Злочини проти правосуддя» КК України доповнити статтею такого змісту:

«382-1 Невиконання рішень міжнародних судових установ

Умисне невиконання службовою особою рішень Європейського суду з прав людини або Міжнародного кримінального суду (міжнародного кримінального трибуналу), або іншого міжнародного суду, чий рішення підлягають виконанню згідно з міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, – карається позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років».

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, вважаємо, що тривале непоширення юрисдикції МКС на територію України в майбутньому може призвести до свавілля та безкарності осіб, що сьогодні цілеспрямовано використовують зброю проти мирних жителів і цивільних об'єктів, вдаються до вбивств і катувань полонених військовослужбовців на території нашої держави. У міжнародних судових установах та у правових державах такі особи визнаються особливо небезпечними злочинцями, а тому їх покарання має бути суворим і незворотним.

Фактично приєднання України до Римського статуту наблизить Україну до стандартів Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи та Європейського Союзу у сфері верховенства права та дотримання прав людини у справі боротьби з тяжкими злочинами, що загрожують миру, безпеці та добробуту і викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства, а також сприятиме належному виконанню Україною зобов'язань за Угодою про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та

¹ З 2012 року Україна бере участь у виконанні рішень міжнародного кримінального трибуналу на підставі Угоди між Україною та Організацією Об'єднаних Націй про виконання вироків, винесених Міжнародним кримінальним трибуналом для колишньої Югославії від 07.08.2007 р., яка була ратифікована Законом України від 16.05.2012 р. № 4703-VI.

² Міжнародним судом ООН у процесі своєї діяльності було вирішено низку морських спорів, зокрема і спір щодо розмежування морських просторів між Україною та Румунією у Чорному морі (2009 р.).

* Фактично ст. 382 КК України охоплюються невиконання всіх судових рішень, які набрали законну силу, окрім: 1) вироків суду щодо конфіскації майна, невиконання яких охоплюється ч. 2 ст. 388 КК України; 2) невиконання обвинувальних вироків суду, пов'язане з ухиленням від покарання у виді штрафу, позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт, що охоплюється ст. 389 КК України, обмеження волі та позбавлення волі, що охоплюється ст. 390 КК України.

Європейським Союзом і його державами-членами – з іншої. Також поширення на територію України юрисдикції МКС стосовно злочинів, що були вчинені з початку збройного конфлікту у Донецькій та Луганській областях, а також під час акцій протесту в період з кінця листопада 2013 року по лютий 2014 року ефективно сприятиме не тільки притягненню до відповідальності винних осіб, а й запобіганню вчиненню на території України в майбутньому злочинів проти людства і військових злочинів. З огляду на це, на нашу думку, залишається перспективним запровадження кримінальної відповідальності за невиконання остаточних рішень даної міжнародної судової установи. Проте потребує подальшого дослідження питання юридичної конструкції такої кримінально-правової норми з урахуванням необхідності забезпечення захисту виконання рішень в Україні не тільки МКС, а й інших міжнародних судових установ, чиї рішення підлягають виконанню згідно з міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Римський статут Міжнародного уголовного суду від 17.07.1998 г. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_588.
2. Про приєднання України до Угоди про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду : Закон України від 18 жовтня 2006 року № 254-V // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254-v>.
3. Цикало В. Ю. Щодо участі України в Римському статуті Міжнародного кримінального суду (аналітична записка) // Офіційний веб-сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1471>.
4. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 21 березня 2014 року (ратифікована із заявою Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 р.) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.
5. Шинкарецькая Г. Г. Международный уголовный суд : попытка оценки [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://alrf.msk.ru/journal/publikacii/shinkareckaja-gg-mezhdunarodnyj-ugolovnyj-sud>.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. (станом на 01.01.2015 р.) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-15>.
7. Свтушенко О. І. Особливості визнання та виконання рішень іноземних судів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 / О. І. Свтушенко. – К., 2005.
8. Блажевич Ю. Ю. Відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 / Ю. Ю. Блажевич. – К., 2006.
9. Пасічник Я. С. Виконання рішень міжнародних судів / Я. С. Пасічник // Вісник Маріупольського держ. ун-ту. Серія: Право. – 2013. – Вип. 5. – С. 152–157.
10. Хачатурян Т. Х. Протидія та покарання за злочини з міжнародним елементом в Україні : проблеми та перспективи / Т. Х. Хачатурян // Сучасні питання економіки і права. – 2012. – № 1. – С. 133–137.
11. Тростянська Я. І. Визнання і виконання в Україні вироків іноземних судів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Я. І. Тростянська. – К., 2011.
12. Підгородинська А. В. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / А. В. Підгородинська. – Одеса, 2012.
13. Кульберг Я. М. Преступления против правосудия / Я. М. Кульберг. – М., 1962.
14. Власов И. С. Ответственность за преступления против правосудия / И. С. Власов, И. М. Тяжкова. – М., 1968.
15. Головчук В. А. Кримінально-правова охорона порядку виконання судових рішень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / В. А. Головчук. – К., 2012.
16. Мірошниченко С. С. Злочини проти правосуддя : теоретичні і прикладні проблеми запобігання та протидії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.08 / С. С. Мірошниченко. – К., 2012.
17. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2014 року // Офіційний веб-портал Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111482&libid=100820&c=edit&c=fo.
18. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський статут). – Станом на 11 лип. 2001 р. – Офіційний вісник України. – 2001. – № 28. – С. 104.
19. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами від 21.02.2014 р.) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.
20. Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року від 25.02.2014 р. // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/790-18>.
21. Про Заяву Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян» : Постанова ВРУ від 04.02.2015 р. № 145-VIII // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/145-19>.
22. Злобин Г. А. Основания и принципы уголовно-правового запрета // Советское государство и право. – 1980. – № 1. – С. 70–77.
23. Коробеев А. И. Советская уголовно-правовая политика : Проблемы криминализации и пенализации / А. И. Коробеев. – Владивосток, 1987.
24. Основания уголовно-правового запрета : криминализация и декриминализация / Отв. ред. В. Н. Кудрявцев, А. М. Яковлев. – М., 1982.

25. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // *Голос України*. – 2012. – № 90–91.

26. Законопроект про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду реєстр. № 0072 від 22.02.2014 р. (автор Г. Г. Москаль) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49833.

27. Законопроект про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього реєстр. № 0086 від 22.05.2014 р. (автор в.о. Президента України О. В. Турчинов) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50983.

28. Законопроект про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду реєстр. № 4926 від 22.05.2014 р. (автор в.о. Президента України О. В. Турчинов) // Офіційний веб-портал Верхов-

ної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50984.

29. Законопроект про внесення змін до деяких законів України (щодо здійснення судочинства міжнародним судом) реєстр. № 4212 від 23.02.2014 р. (автор С. А. Терьохін) // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49874.

30. Доклад Международного Суда 1 августа 2013 – 31 июля 2014 на 69 сессии Генеральной Ассамблеи / Организация Объединенных Наций. – Нью-Йорк, 2014. – 68 с. // Офіційний веб-портал Міжнародного суду ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.icj-cij.org/homepage/ru/reports/report_2013-2014.pdf.

31. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного суду // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_010.